

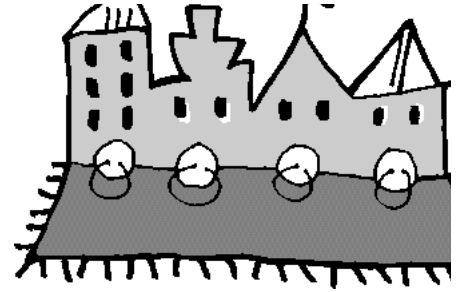
HANDLEIDING

] BUURTGERICHTE KINDEROPVANG [

© VBJK, Gent, 2004

VBJK, Expertisecentrum voor Opvoeding en Kinderopvang
www.vbjk.be

HANDLEIDING

] BUURTGERICHTE KINDEROPVANG [

© VBJK, Gent, 2004

VBJK, Expertisecentrum voor Opvoeding en Kinderopvang

Colofon

"Handleiding Buurtgerichte Kinderopvang" is een uitgave van het Vormingscentrum voor de Begeleiding van het Jonge Kind (VBJK)

Deze handleiding is een herwerking van de evaluatiebrochure 'Buurtgerichte Kinderopvang' door Chris De Kimpe, medewerkster van de Pedagogische Begeleidingsdienst van de Stad Gent, en is gebaseerd op de ervaringen van pilootexperimenten in Gentse stedelijke kinderdagverblijven.

Samenstelling:**Pedagogische Begeleidingsdienst Stad Gent**

Chris De Kimpe
Jubileumlaan 215b
9000 Gent
Tel: 09 235 09 40
chris.dekimpe@gent.be

Vormingscentrum voor de Begeleiding van het Jonge Kind (VBJK)

Karin Eeckhout
Raas Van Gaverestraat 67a
9000 Gent
Tel: 09 232 47 35
info@vbjk.be
www.vbjk.be

Met de medewerking van:**Kind en Gezin**

Katleen Govaert
Hallepoortlaan 27
1060 Brussel
Tel: 02 533 12 44
katleen.govaert@kindengezin.be
www.kindengezin.be

Kinderdagverblijf 't Kriebelhuis

Peerstraat 176
9000 Gent
Tel: 09 226 99 41
dk.kriebelhuis@gent.be

Kinderdagverblijf 't Sleepken

Sleepstraat 169
9000 Gent
Tel: 09 223 81 59
dk.sleepken@gent.be

Kinderdagverblijf 't Sloeberken

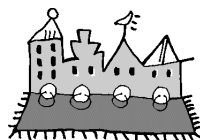
Schoolkaai 23
9000 Gent
Tel: 09 225 98 05
pt.sloeberken@gent.be

Creatie & Lay-out

Goud, Wierook & Mirre, Gent

INHOUD

1 Inleiding	4
1.1 Waarom deze handleiding?	4
1.2 Het Gentse project 'buurtgerichte kinderopvang' (1998-2003)	5
2 Ouderbeleid	7
2.1 Belang van een goed ouderbeleid	7
2.2 Intake	9
2.3 Inschrijving	9
2.4 Gewenning	10
2.5 Dagelijkse contacten	11
2.6 Bijwonen van de doktersconsultatie	13
2.7 Evaluatiegesprekken	13
2.8 Ondersteunende gesprekken	14
2.9 Ouderparticipatie	15
2.10 Europese uitwisseling als inspiratiebron	17
3 Buurtwerking	18
3.1 Belang van een goede buurtwerking	18
3.2 Stuurgroep met buurtorganisaties	18
3.3 Werking voorstellen bij buurtorganisaties	19
3.4 Concrete samenwerking	19
3.5 Deelname aan het buurtleven	20
4 Multifunctionele en multiculturele opvang	21
4.1 Het inschrijvingsbeleid als sleutel tot multifunctionele opvang	21
4.2 Van multiculturele opvang naar respect voor diversiteit	22
5 Kwalitatieve opvang	25
6 Tewerkstelling	26
7 Conclusie	27
8 Meer informatie nodig?	28

I INLEIDING

I.1 Waarom deze handleiding?

Tijdens de voorbije decennia is er heel wat veranderd in de Vlaamse kinderopvang. Een van de belangrijkste vaststellingen is het feit dat de kinderdagverblijven zijn geëvolueerd van een eerder medisch naar een meer pedagogisch gericht model. Dit gebeurde vooral onder impuls van Kind en Gezin, dat sinds 1985 de werking van de crèches doorlicht op basis van pedagogische kwaliteitscriteria.

Ook de positie die ouders innemen binnen kinderdagverblijven is fundamenteel gewijzigd. In de beginjaren van de kinderopvang werden ouders beschouwd als "gebruikers", die hun kind en de opvoeding ervan toevertrouwen aan een professionele dienst. Ouders hadden in die tijd geen toegang tot de leefgroepen en het contact met de begeleiders was minimaal. Mede onder druk van de ouders, die hun plaats als eerste opvoeder ook opeisten binnen de kinderdagverblijven, is men stilaan geëvolueerd naar een werking waarbij informatie-uitwisseling tussen ouders en kinderdagverblijf noodzakelijk wordt geacht voor een kwalitatieve opvang. Ouders worden nu gezien als belangrijke partners, die zelfs inspraak krijgen in het beleid van kinderdagverblijven.

Tenslotte heeft ook de vraag naar kinderopvang een belangrijke evolutie gekend. Sinds hun ontstaan richtten kinderopvangcentra zich in hoofdzaak tot werkende ouders, die nood hadden aan voltijdse opvang. Als gevolg van de economische en sociale ontwikkelingen stijgt nu de vraag naar deeltijdse en flexibele opvang (laatopvang, weekendopvang,...). Ook zien we dat steeds meer niet-werkende ouders wensen gebruik te maken van kinderopvang. Hun opvangvraag is vaak ingegeven door een sociale nood: even tot rust kunnen komen, een studie opnemen, solliciteren, de nood aan opvoedingsondersteuning, socialisatie van kinderen en ouders, integratie van allochtone kinderen,... Vaak betreft het een vraag naar deeltijdse opvang van enkele uren per dag of een paar dagen per week.

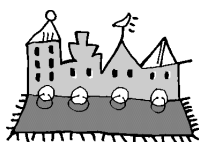
Kinderdagverblijven passen zich maar langzaam aan deze nieuwe vraag aan. Nog al te vaak wordt kinderopvang gezien als een voorziening voor werkende ouders. Nochtans bepaalt de regelgeving dat prioriteit moet worden gegeven aan:

- a) kinderen van werkende ouders;
- b) sociale of pedagogische noodsituaties;
- c) de laagste inkomensgroepen;
- d) eenoudergezinnen.

De wet bepaalt geen voorrang of volgorde binnen deze vier criteria. Het was wel de bedoeling om de economische en de sociale functies van kinderopvang met elkaar te verzoenen, maar dat is in de praktijk niet echt gelukt. De facto komt vooral categorie (a) aan bod.

Ook bestaan er heel wat vooroordelen over allochtone en kansarme ouders. Vaak gaat men er onterecht van uit dat deze groepen geen kinderopvang nodig hebben. Sociale organisaties signaleren echter de nood aan kinderopvang voor deze groepen.

Feit is dat zowel kansarme als allochtone ouders sterk ondervertegenwoordigd zijn in de kinderopvang, en dat de gebruikers ervan nog altijd vooral werkende ouders zijn. De grote vraag naar kinderopvang en de daaruitvolgende lange wachtlijsten, de vaak negatieve houding ten opzichte van niet-werkende ouders met een opvangvraag, de onbekendheid met kansarme en allochtone ouders en de a-typische opvangvragen van deze ouders (occasioneel, korte dagopvang, dringende opvang) blijken enkele van de factoren die de toegankelijkheid van de kinderopvang belemmeren.

Op verschillende beleidsniveaus werden al initiatieven genomen om de drempel van de kinderopvang te verlagen voor allochtone en kansarme ouders. Mede onder druk van sociale organisaties werd door de Vlaamse Ministers van Welzijn een beleid ontwikkeld dat een meer flexibele en multifunctionele opvang mogelijk maakt in de door Kind en Gezin gesubsidieerde initiatieven.

In de praktijk is gebleken dat een drempelverlaging voor allochtone en kansarme ouders het beste kan worden gerealiseerd wanneer men op buurtniveau werkt. Het Gentse project 'buurtgerichte kinderopvang', dat in 1998 werd opgestart in drie stedelijke kinderdagverblijven, kan op dit vlak mooie resultaten voorleggen. Via deze handleiding willen we hun ervaringen met u delen. Alle informatie, voorbeelden en tips die u in deze brochure vindt, zijn geïnspireerd op de praktijkervaring van de begeleiders en verantwoordelijken van deze Gentse initiatieven. Wij zijn ervan overtuigd dat hun voorbeeld inspirerend kan werken voor opvanginitiatieven in heel Vlaanderen.

1.2 Het Gentse project buurtgerichte kinderopvang (1998-2003)

De Stad Gent kent een lange traditie op het vlak van kinderopvang. Sinds de oprichting van de eerste initiatieven voor kinderopvang in de jaren 1950 is er een ruim netwerk gegroeid van initiatieven, verspreid over het hele grondgebied van de stad.

De oprichting van de Pedagogische Begeleidingsdienst in 1979 zorgde ook voor de begeleiding en bijscholing van het personeel. Het optimaliseren van de werking van de kinderopvanginitiatieven en het inspelen op nieuwe maatschappelijke tendensen binnen de kinderopvang vormen enkele van de kerntaken van de Pedagogische Begeleidingsdienst.

Ook de oprichting van de Dienst Kinderopvang in 2002 betekende een belangrijke stap in de richting van een gecoördineerd kinderopvangbeleid. Een nauwe samenwerking tussen de Dienst Kinderopvang en de Pedagogische Begeleidingsdienst zorgt er immers voor dat de organisatie en de inhoudelijke werking van de opvanginitiatieven nauw bij elkaar aansluiten.

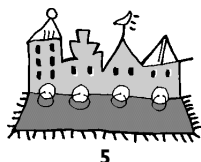
Al deze pogingen om de kwaliteit van de kinderopvang te verbeteren nemen echter niet weg dat het publiek overwegend bleef bestaan uit tweeverdieners. Heel wat andere ouders vonden de weg naar de kinderopvang niet, hoewel ook zij nood hadden aan een vorm van kinderopvang. De drempel bleef te hoog.

Vanuit deze vaststelling werd, op vraag van welzijnsorganisaties die werken met kansarmen en allochtonen, door de Pedagogische Begeleidingsdienst het project "buurtgerichte kinderopvang" opgezet. Het project beoogde in de eerste plaats het kinderopvangaanbod van de Stad Gent meer toegankelijk te maken en beter af te stemmen op de specifieke behoeften van kansarme en allochtone ouders.

Om deze doelstelling te realiseren werd ervoor geopteerd om, met middelen uit het toenmalig Sociaal Impulsfonds (nu Stedenbeleid), een vernieuwde werking uit te bouwen in bestaande of nieuw op te richten kinderdagverblijven in een aantal kansarme buurten van de stad.

Concreet gaat het om de volgende initiatieven:

- " 't Sloopken", dat in 1998 werd omgevormd van peuterspeelplaats tot buurtgerichte crèche (wijk Sluizeken-Muide);
- " 't Kriebelhuis", een nieuw kinderdagverblijf dat in 2000 werd geopend (wijk Brugse Poort);
- " 't Sloeberken", dat in 2002 werd omgevormd van peuterspeelplaats tot buurtgerichte crèche (Macharius-wijk).

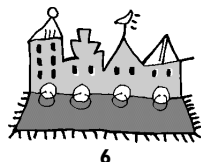
] BUURTGERICHTE KINDEROPVANG [

Voor deze projectinstellingen werden zowel autochtone als allochtone medewerkers gezocht die de gedrevenheid hadden om een nieuwe werking uit te bouwen. Die werking moest nauw aansluiten bij de behoeften van kinderen en ouders uit deze kansarme buurten. In een eerste fase werden begeleiders en verantwoordelijken van de projectcrèches bijgestaan door projectbegeleiders van de Pedagogische Begeleidingdienst. In de loop van het project werd deze extra ondersteuning stilaan afgebouwd en werd de vernieuwde werking overgedragen aan de verantwoordelijken en hun teams. De Pedagogische Begeleidingdienst stond ook in voor de opleiding en begeleiding van het personeel in de buurtgerichte opvang.

Tijdens de voorbereiding van het project werd nauw samengewerkt met verschillende buurtorganisaties. Een stuurgroep bracht de noden en behoeften van de buurtbewoners duidelijk in kaart. De voorbereidende gesprekken hadden een grote invloed op de uiteindelijke uitwerking van het concept en op de doelstellingen die werden geformuleerd:

- samenwerking met en participatie van ouders;
- buurtwerking;
- multiculturele en multifunctionele opvang;
- kwalitatieve opvang;
- tewerkstelling van laaggeschoolde vrouwen.

Met dit experiment wilde de Pedagogische Begeleidingdienst nagaan of deze vorm van opvang een antwoord kan bieden op de behoeften van gezinnen in achtergestelde buurten. De praktijkervaring van deze projectinstellingen diende ook als inspiratiebron voor het optimaliseren van de werking van de andere crèches van de Stad Gent. Een aantal aspecten werd op termijn dan ook ingebouwd in de werking van alle kinderdagverblijven.

2 OUDERBELEID

2.1 Belang van een goed ouderbeleid

Een nauwe samenwerking tussen ouders en crèche is noodzakelijk wanneer u de werking van uw opvanginitiatief wilt afstemmen op de noden van de ouders uit de buurt. Het erkennen en ondersteunen van ouders als eerste opvoeders, het uitbouwen van een partnerrelatie met hen, en het betrekken van ouders bij het beleid, vormen de basis voor deze samenwerking.

Een goed ouderbeleid is belangrijk voor alle betrokken partijen:

1. Voor de kinderen

Wanneer kinderdagverblijf en ouders goed samenwerken, dan ontstaat er voor de kinderen geen breuk tussen thuismilieu en opvang. Die continuïteit geeft hen een veilig gevoel, waardoor ze de kans krijgen om nieuwe spelmogelijkheden te ontdekken en kwaliteitsvolle sociale relaties aan te gaan. Doordat de werking van de crèche nauw aansluit bij de thuisopvoeding, moeten de kinderen hun eigen identiteit niet verloochenen. Bovendien worden zij in het kinderdagverblijf geconfronteerd met verschillende opvoedingswaarden en gewoonten, en leren ze daar op een positieve manier mee omgaan.

2. Voor de ouders

Kinderopvang is ook een ontmoetingsplaats voor ouders. Zij krijgen er de mogelijkheid om andere volwassenen te ontmoeten, om uit hun sociaal isolement te geraken. Gesprekken over opvoeding verlopen er erg natuurlijk en via de kinderen worden vaak sociale contacten tussen ouders gelegd.

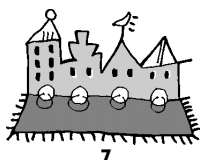
Het delen van opvoedingservaringen met andere ouders en professionelen kan voor ouders een belangrijke praktische en emotionele steun betekenen, en hun zelfvertrouwen vergroten. Het zijn vooral allochtone en kansarme ouders die hiernaar verwijzen:

- "Wat ik enorm leuk vind aan de crèche is dat men steeds je mening vraagt over je kind en dat men tijd besteedt aan de ouders bij het breng- en haalmoment."
- "Mijn kind was een moeilijke slaper. Samen met de begeleidster zijn we op zoek gegaan naar oplossingen."
- "De mensen van het kinderdagverblijf zijn een enorme steun geweest voor mij tijdens mijn depressie en scheiding."
- "De begeleidsters zijn een beetje familie geworden, zo mis ik mijn eigen familie wat minder."
- "De aanwezigheid en participatie van de ouders binnen het kinderdagverblijf verhoogt niet enkel de betrokkenheid van de ouders bij de opvoeding van hun kind, maar versterkt ook de sociale netwerken van de ouders en het gevoel deel uit te maken van het kinderdagverblijf."

Uiteraard is het niet enkel voor allochtone ouders prettig om andere ouders te ontmoeten en ideeën over de opvoeding uit te wisselen. Zo vertelt een Vlaamse moeder dat ze nu op het buurtspeelpleintje regelmatig gesprekken heeft met een Somalische mama uit het kinderdagverblijf en zo ook andere buurtmoeders leerde kennen.

Een alleenstaande moeder vertelt:

- "Via de crèche heb ik nu minder zorgen voor het vinden van een babysit."

De leden van een buitenlandse delegatie signaleerden na een bezoek aan één van de Gentse buurtcrèches dat ze pas na enige tijd doorhadden dat niet alle aanwezige volwassenen professionelen waren en dat de aanwezige ouders antwoorden formuleerden zoals:

- *"In onze crèche doen we dat zo omdat..."*

3. Voor de teamleden

Voor de teamleden vormt de samenwerking met de ouders een van de boeiendste, maar tegelijk een van de moeilijkste aspecten van de werking. Door deze nauwe samenwerking met ouders worden begeleiders immers geconfronteerd met hun eigen waarden, normen en opvoedingsgewoonten.

De wil om aan te sluiten bij de opvoedingsgewoonten van de ouders maakt bovendien dat de werking van het kinderdagverblijf voortdurend kritisch moet worden bekeken en indien nodig aangepast. Vooral in de beginfase van een project vraagt dit van alle medewerkers een bijzondere inspanning.

De ouderwerking moet een belangrijk thema zijn bij de begeleiding, ondersteuning en vorming van teams die een buurtgerichte werking uitbouwen. Het maandelijks teamoverleg is een geschikt platform voor interne vorming op dit vlak. Het komt er vooral op aan stil te staan bij de eigen visie, de eigen waarden en normen van de teamleden en het effect ervan op het contact met de ouders, die soms andere waarden en normen hebben.

Een belangrijke inspiratiebron hierbij vormen de inzichten over werken met diversiteit die binnen het Europese DECET-project (Diversity in Early Childhood Education and Training) werden uitgewerkt (www.decet.org). Ook ervaringsdeskundigen of organisaties die de leefwereld van de buurtbewoners kennen, kunnen het team ondersteunen bij het ontwikkelen van een respectvolle omgang met ouders.

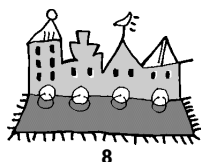
Het vraagt van u als teamverantwoordelijke een bijzondere alertheid om in de gesprekken en overlegmomenten met het team de betrokkenheid van de ouders en de relaties tussen begeleiders en ouders bespreekbaar te maken.

De vaardigheden van de begeleiders bij het uitbouwen van een partnerrelatie met de ouders en de openheid om de werking hierop af te stemmen, zijn essentieel in de werking van de buurtgerichte kinderdagverblijven. Het resulteert in sterke teams die zich duidelijk bewust zijn van de belangrijke rol die ze vervullen voor de kinderen en ouders uit de buurt.

De samenwerking met en de participatie van ouders wordt dan ook door de meeste begeleiders als een van de belangrijkste pijlers in de werking naar voor geschoven. Het wordt door velen onder hen omschreven als een basisvoorwaarde voor goede kinderopvang. Daarnaast ervaren de meeste begeleiders de contacten met de ouders als een extra ondersteuning, erkenning en waardering van hun werk. Zo wordt meermaals aangegeven dat er een wederzijdse bevruchting bestaat tussen ouders en begeleiders:

- *"Je leert veel van de ouders"*
- *"Je kan als begeleider een belangrijke steun bieden aan ouders"*
- *"Je krijgt veel erkenning en vriendschap terug van de ouders"*

Om de participatie van ouders binnen het kinderdagverblijf concreet vorm te geven, kunnen zeer uiteenlopende initiatieven worden ontwikkeld. Het is een voortdurend proces van zoeken, evalueren en bijsturen. Hierna volgt een overzicht van de belangrijkste initiatieven in het Gentse project.

In deze handleiding wordt vaak verwezen naar initiatieven die in het bijzonder zijn gericht op kansarme en allochtone ouders. Het spreekt uiteraard voor zich dat die inspanningen een meerwaarde betekenen voor alle ouders.

2.2 Intake

Het eerste contact tussen ouders en kinderdagverblijf, met name de vraag van de ouders tot opname van hun kind, vormt de basis voor het vertrouwen dat noodzakelijk is voor de verdere onderlinge samenwerking. Voor vele ouders, zeker in kansarme buurten, is dit een moeilijke stap. De vaak negatieve ervaringen met opvang in instellingen, de vrees voor kritiek op hun rol als ouder, de lange lijdensweg om een opvangplaats te vinden als niet-werkende ouder,...gaan vaak vooraf aan dit eerste contact.

Het is dan ook enorm belangrijk dat u bij deze eerste ontmoeting de nodige tijd vrijmaakt om te luisteren naar de precieze opvangvraag. Als leidraad bij de intake kan worden gesteld dat u als verantwoordelijke voor elke opvangvraag een oplossing zoekt, ofwel in het eigen kinderdagverblijf, ofwel door uw contacten aan te spreken in andere opvanginitiatieven.

Wanneer doorverwijzing nodig is, dan biedt u best actief hulp, en dit tot de opvang van het kind verzekerd is. Voor vele ouders biedt de hulp van de verantwoordelijke bij de doorverwijzing een belangrijke ondersteuning. Dit opent vaak deuren die voordien gesloten bleven. Een moeder vertelt:

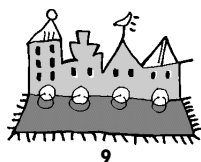
- *"Ik werd door de VDAB opgeroepen voor werk en kwam na een hele reeks telefoontjes en bezoeken terecht in 't Sleepken. Ook daar was geen plaats meer, maar men beloofde mij te zoeken en zelf terug te bellen. Na een week kreeg ik inderdaad bericht dat er een plaatsje was gevonden, zodat ik toch aan het werk kon."*

Uit de gesprekken met verantwoordelijken blijkt dat zich wat de intake betreft ernstige problemen stellen. Door de steeds groeiende vraag naar kinderopvang en het beperkt aantal opvangplaatsen worden zij bijna dagelijks geconfronteerd met opvangvragen en is het doorverwijzen naar andere kinderdagverblijven een steeds groter probleem.

Daarenboven dreigen de buurtgerichte kinderdagverblijven de tol te betalen van hun succes: meer en meer ouders met dringende of onregelmatige opvangvragen vinden de weg, waardoor de verantwoordelijke onder druk komt te staan om steeds meer kinderen op te nemen en steeds meer tijd moet besteden aan intakegesprekken en doorverwijzingen. Daarom is het van belang om als verantwoordelijke nauw samen te werken met collega's in de wijdere omgeving en met hen regelmatig hierover te overleggen.

2.3 Inschrijving

Tijdens het inschrijvingsgesprek wordt de basis gelegd voor de verdere relatie tussen ouders en kinderdagverblijf. Het is dan ook aangewezen om tijdens dit gesprek al meteen duidelijk te maken dat een nauwe samenwerking met ouders essentieel is voor een goede opvang. Het is ook belangrijk om de verwachtingen van ouders en kinderdagverblijf zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen. Wanneer die verwachtingen op bepaalde punten uiteenlopen, dan moet men dit bij de inschrijving zeker bespreken, en samen met de ouders zoeken naar een werkbaar compromis.

Wanneer u buurtgericht werkt, is het ook belangrijk om dit uit te leggen aan de ouders, en meteen duidelijk te maken dat u rekent op hun medewerking en betrokkenheid bij het kinderdagverblijf.

Bij het uitwisselen van informatie met anderstalige ouders is de meertaligheid van de verantwoordelijke een belangrijk pluspunt. Ook allochtone begeleiders kunnen hierbij een belangrijke rol spelen als vertaler. Daarnaast kunt u ook een beroep doen op tolken van stedelijke of gemeentelijke diensten of kunnen familieleden of kennissen van de ouders worden ingeschakeld.

De rondleiding in het kinderdagverblijf en het kennismakingsbezoek aan de leefgroep waar het kind zal worden opgevangen, verduidelijken vaak de verbale informatie. Bij het afsluiten van het inschrijvingsgesprek worden de belangrijke praktische punten overlopen (kostprijs, regelingen bij ziekte, sluitingsdagen,...) en wordt een afspraak gemaakt voor het wennen.

Enkele concrete tips:

- Zorg ervoor dat de eerste gesprekken met de ouders kunnen plaatsvinden in een gezellige, rustige ruimte, waar men ongestoord kan praten.
- Bied de ouders een drankje aan, zodat ze zich meer op hun gemak voelen.
- Het kan een goed idee zijn om te werken met peter/meterschap van nieuwe ouders, door ouders die al een tijdje in het kinderdagverblijf aanwezig zijn. In de informatie die ouders geven aan nieuwe ouders worden immers eigen accenten gelegd, en dit biedt een belangrijke aanvulling op de informatie van de professionelen.
- Het gebruik van foto- of videomateriaal, eventueel met ondersteunende woorden of zinnen in verschillende talen, kan voor anderstalige ouders een ondersteuning bieden bij de bespreking.

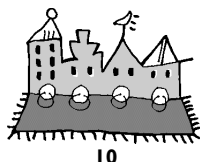
2.4 Gewenning

In de meeste crèches is er een 'wenprocedure' uitgewerkt, waarbij ouders, gedurende een aantal uren verspreid over verschillende dagen, samen met hun kind langzaam wennen aan de nieuwe omgeving van het kinderdagverblijf. Deze procedure heeft als doel om het kind, in aanwezigheid van de ouder, te helpen bij de aanpassing aan het kinderdagverblijf. Bovendien kan dit het vertrouwen van de ouder in de opvang versterken.

In de buurtgerichte kinderopvang wordt het wennen daarnaast ook gezien als een eerste kans tot wederzijdse uitwisseling en aanpassing. Het in vraag stellen van de opvoedingsgewoonten van het kinderdagverblijf en het zoveel mogelijk aanpassen van de werking aan de opvoedingsgewoonten uit de thuissituatie van het kind, vormen immers een belangrijke opdracht van de buurtgerichte crèches.

Tijdens de wenperiode tonen ouders aan begeleiders hoe zij hun kind voeden, te slapen leggen, verzorgen, troosten. Zo wordt de ouder erkend als eerste opvoeder en worden zijn opvoedingsgewoonten als belangrijke informatiebron gewaardeerd. In overleg tussen ouders en begeleiders wordt nagegaan hoe deze gewoonten in de crèche kunnen worden overgenomen. Dit vergt, vooral in het begin, een grote openheid, soepelheid en creativiteit van de begeleiders. Soms is het even zoeken om nieuwe gebruiken in te passen in de dagelijkse werking.

Uiteraard kunnen niet alle gewoonten van ouders worden overgenomen door het kinderdagverblijf. Dat hoeft ook niet. Toch moet men steeds voor ogen houden dat de overgang voor jonge kinderen soms best wel zwaar is en dat grote verschillen in aanpak dit bemoeilijken. Wanneer dit het geval is, dan wordt in overleg met de ouders gezocht naar een overgangsfase. In die fase worden bepaalde gewoonten thuis langzaam afgebouwd, terwijl ze gedeeltelijk worden overgenomen in het kinderdagverblijf.

Een voorbeeld:

- De mama van Zoë gaat altijd samen slapen met haar kind in het ouderlijk bed. Zoë wordt in het kinderdagverblijf te slapen gelegd op een matras in de leefruimte met de begeleidster in de dichte nabijheid. Het samen slapen in één bed wordt thuis langzaam veranderd in het slapen in een eigen bed, naast het ouderlijk bed.

Deze praktijk, waarbij men samen met ouders zoekt naar een gepaste aanpak voor ieder kind, vraagt tijd en inspanning van het voltallige team. Ook op dit punt zijn de teamvergaderingen en andere overlegmomenten belangrijk. Het is immers noodzakelijk dat men erin slaagt de opvoedingsgewoonten van thuis in te bouwen in de werking: het creëren van nieuwe slaapmogelijkheden in de speelruimte, het gebruik van een draagzak, het aanpassen van de voeding, ... Al deze nieuwigheden dienen door het team te worden ervaren als een essentieel onderdeel van de werking, en niet als een aanpassing van de werking aan de 'speciale' vragen van ouders.

Uit de bevraging van ouders is trouwens gebleken dat dit een belangrijk element was voor het vertrouwen dat ze kregen in het kinderdagverblijf:

- *"Tijdens het wennen zag ik hoe er met al de kinderen verschillend werd omgegaan, ik was dan ook gerustgesteld om mijn kind achter te laten in de crèche."*
- *"Na het wennen was ik er zeker van dat mijn kind geen varkensvlees zou krijgen en dat stelde me enorm gerust."*
- *"Mijn kind was een moeilijke eter en wilde enkel eten als ik hem voedde. In het begin ging ik hem dan ook altijd zelf eten geven. Stilaan slaagde de begeleidster erin dit van mij over te nemen."*
- *"Door het wennen maakte ik me minder zorgen over de veiligheid van mijn kind tussen al die grotere kinderen."*

In de praktijk is echter ook gebleken dat de vraag aan ouders om de gewoonten van thuis te tonen aan de begeleiders, voor een aantal ouders eerder een bedreiging dan een ondersteuning vormde. Sommige ouders voelen zich bij het eerste contact met het kinderdagverblijf immers onzeker in hun opvoedingsrol. Zij verwachten van de begeleiders vooral goede raad en hulp. Voor deze ouders is dan ook een andere aanpak nodig. Zo kan de begeleider tijdens de wenperiode bijvoorbeeld zelf tonen hoe hij het kind te slapen legt, eten geeft en troost. In onderling overleg spreken ouders en begeleider dan af hoe dit thuis wordt verdergezet. Ook hier wijzen we graag op het belang van een open houding van de teamleden.

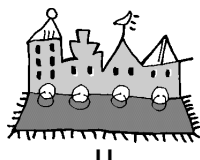
Een concrete tip:

- Een mogelijkheid bestaat erin om het wennen gelijktijdig te organiseren voor 2 nieuwe kinderen en hun ouders. Op die manier leggen ouders meteen contact en vinden ze steun bij elkaar. Uit de ervaringen in het Gentse project is gebleken dat zowel ouders als begeleiders dit als bijzonder positief evalueren.

2.5 Dagelijkse contacten

Bij de uitbouw van de relatie tussen ouders en kinderdagverblijf, als partners in de opvoeding van het kind, spelen de dagelijkse contacten een sleutelrol. Goede contacten tussen de partners zorgen ook voor een betere gehechtheid van de kinderen aan de begeleiders.

De dagelijkse breng- en afhaalmomenten bieden de mogelijkheid om informatie uit te wisselen en zo nog beter in te spelen op de noden van het kind. Het is dan ook zeer belangrijk dat de begeleiders bij het brengen en halen tijd maken om te luisteren naar de ouders, naar hun verhalen, hun ervaringen en hun zorgen bij de opvoeding van hun kind. Ouders rekenen op een luisterend oor, en stellen praktische hulp en tips erg op prijs.

- "Ze maken ook tijd voor jou als ouder en leven mee met je zorgen."
- "De begeleidster van mijn kind gaf me enkele tips in verband met eten, en nu eet mijn kind thuis ook beter."
- "Mijn zoontje sliep overdag alleen in zijn kinderwagen. De begeleidster kwam op het idee om het deken-tje van de kinderwagen in zijn bedje te leggen, en zo lukte het toch om hem daar in slaap te krijgen, zowel thuis als in het kinderdagverblijf."

Niet onbelangrijk bij het onthaal en het afhalen van de kinderen zijn ook de contacten tussen de ouders onderling. Ouders leren elkaar waarderen en merken dat ze veelal met dezelfde opvoedingsproblemen kampen, hoe verschillend hun culturele achtergronden ook mogen zijn. Het uitwisselen van ervaringen en het delen van hun zorgen kunnen een belangrijke steun betekenen. De dagelijkse contacten zijn voor de ouders ook een moment van ontspanning, een moment om gezellig te keuvelen en nieuwtjes uit te wisselen.

- "Ik kende niemand in de buurt, maar via het kinderdagverblijf heb ik nieuwe kennissen gekregen."
- "Toen mijn oudste zoontje naar school ging, bleken een aantal andere ouders met vragen te zitten over de scholen in de buurt. Ik vond het fijn dat ik ze kon helpen met de informatie die ik had."

Bij deze dagelijkse contacten speelt de begeleider een belangrijke rol. Hij of zij is als het ware de "gastheer of -vrouw", de bindende factor, die ouders geruuststelt, uitnodigt in de leefgroep, contacten legt tussen de ouders en de gesprekken in goede banen leidt, met respect voor elke ouder. Zin voor initiatief en een open houding zijn dan ook vaardigheden waarover de begeleider dient te beschikken. Een begeleidster formuleerde het als volgt:

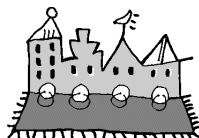
- "Zelf de ouders blijven aanspreken, daar gaat het om, ook die ouders waarmee het niet zo vlot verloopt."

Op dit vlak kunnen zich echter ook problemen voordoen. Wanneer de begeleiders erg openstaan voor de ouders, en nog wat onervaren zijn in de omgang met de ouders uit de buurt, dan kan dit resulteren in onthaal- of brengmomenten die worden gestuurd door de aanwezige ouders. De kans bestaat dat de ouders de begeleiders té veel in beslag nemen, wat ten koste gaat van de kinderen. Het uitwisselen van nieuwtjes tussen de ouders riskeert soms te verglijden naar roddelen. In een extreem geval worden al eens familieruzies beslecht in het kinderdagverblijf. Dit is uiteraard niet de bedoeling.

Om dergelijke situaties te vermijden, is de sturende inbreng van de begeleiders bij het haal- en brengmoment belangrijk. Hieraan kan worden gewerkt: bijscholing in verband met ouders en communicatie, casusbesprekingen op teamvergaderingen, inschakelen van meer ervaren begeleiders in de groep, ... Naarmate de ervaring van het voltallige team met de ouders uit de buurt toeneemt zullen de breng- en haalmomenten uitgroeien tot waardevolle contactmomenten tussen begeleiders en ouders en tussen ouders onderling.

Ook wat het afhalen van kinderen betreft, kunt u met ernstige moeilijkheden worden geconfronteerd. De vaak complexe gezinssituaties waarbij niet altijd duidelijk is wie over het hoederecht van de kinderen beschikt, geven soms aanleiding tot onduidelijke afhaalregelingen. Het kinderdagverblijf en de begeleiders worden op die manier soms betrokken bij de strijd om het kind. Een duidelijk uitgewerkte procedure in verband met het afhalen van kinderen, in samenwerking met buurtorganisaties en juridische diensten, dient ervoor te zorgen dat u als kinderdagverblijf correct handelt in moeilijke situaties, en dat zowel op menselijk als op juridisch vlak.

Tot slot willen we ook uw rol als verantwoordelijke bij de dagelijkse contacten beklemtonen. Het is belangrijk dat u regelmatig aanwezig bent tijdens deze momenten, zodat u de begeleiders kan ondersteunen bij moeilijke boodschappen of de groep even kunt overnemen. De regelmatige aanwezigheid van de verantwoordelijke zorgt ook voor een grotere toegankelijkheid naar ouders toe.

Een concrete tip:

- Het aanbieden van een kopje koffie of thee vergemakkelijkt de contacten.

2.6 Bijwonen van de doktersconsultatie

Ouders zijn doorgaans erg bezorgd over de gezondheid en de groei van hun kinderen. Daarom worden lengte- en gewichtscurve best maandelijks bekeken. Ook op het vlak van voeding stellen ouders zich veel vragen. Het lijkt dan ook aangewezen om de ouders meer te betrekken bij de doktersbezoeken in het kinderdagverblijf. Op die manier kunnen de crèche-arts en de verpleegkundige de ouders ondersteunen met informatie en advies.

De consultaties gebeuren best in de vertrouwde leefruimte van de kinderen. Het is een goed idee om de kinderen voor te bereiden op het doktersbezoek. Aan angstige kinderen kan men bijvoorbeeld met speelgoed (dokterstas, poppen,...) tonen wat de dokter allemaal doet. De vaste begeleider staat de ouder bij tijdens de consultatie.

In de buurtgerichte kinderdagverblijven maken alle ouders intens gebruik van de doktersconsultatie. Ze vinden zo ondersteuning voor hun zorgen op medisch vlak. We stippen hierbij aan dat, net als voor alle medewerkers geldt, het ook voor de dokter belangrijk is dat deze zich kan vinden in de doelstellingen van de buurtgerichte opvang. De aanstelling van een dokter die vertrouwd is met kansarme en allochtone ouders, kan een belangrijke meerwaarde betekenen.

Enkele concrete tips:

- Probeer de consultaties zoveel mogelijk te laten plaatsvinden op verschillende tijdstippen en dagen. Zo krijgen meer ouders de kans om deze doktersbezoeken bij te wonen. Werkende ouders komen vooral naar de avondzitting, terwijl niet-werkende ouders eerder op de dagzittingen aanwezig zullen zijn.
- Voor anderstalige ouders is het een goed idee om vertaling te voorzien. Daar bestaan gespecialiseerde instanties voor, maar vaak kunnen ook ouders zelf helpen bij vertaalproblemen.

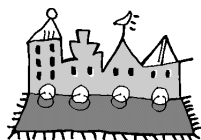
2.7 Evaluatiegesprekken

Evaluatiegesprekken met ouders hebben als doel de werking te evalueren op regelmatige tijdstippen. Het eerste evaluatiegesprek is er één tussen ouders en begeleider, dat plaatsvindt na ongeveer een maand opvang. Het heeft vooral als doel de samenwerking en de gemaakte afspraken bij het wennen te verfijnen en waar nodig bij te sturen. Concrete ervaringen met het kind, zowel van begeleiders als van ouders, vormen de basis voor dit gesprek.

Een tussentijds evaluatiegesprek, ook weer tussen ouder en begeleider, peilt niet alleen naar de beleving van de opvang van het eigen kind, maar ook naar de mening over de meer algemene werking van het kinderdagverblijf. Tenslotte is er, bij het verlaten van het kinderdagverblijf, een evaluatiegesprek tussen de verantwoordelijke en de ouder.

De kans bestaat dat het voeren van deze gesprekken aanvankelijk op veel weerstand van de begeleiders stuit. Ze zien er niet altijd de meerwaarde van in, gezien de goede dagelijkse contacten.

In het Gentse project leverden de evaluatiegesprekken in een eerste proefperiode met enkele vrijwilligers inderdaad geen bijkomende informatie op. Onder impuls van positieve ervaringen in het

Universitair Kinderdagverblijf "Isabellakaai" en met ondersteuning van hun leidraad bij deze gesprekken, werden daarna nieuwe pogingen ondernomen, waarbij de begeleiders werden ondersteund door de projectbegeleider. Dit resulteerde in betere gesprekken en de begeleiders leerden ook beter omgaan met kritiek. Ook wordt er nu meer aandacht besteed aan de nabespreking binnen het team.

In het kader van het kwaliteitshandboek zullen alle kinderdagverblijven op korte termijn werk maken van een ouderbevraging. Als buurtgericht kinderdagverblijf dient u de in omloop zijnde ouderenquêtes zorgvuldig na te kijken op hun bruikbaarheid voor de zwakkere groepen in de maatschappij. Dat betekent dat u best gesloten vragen en schriftelijke vragenlijsten vermijdt en dat u de bevraging niet enkel toespitst op tevredenheid, maar ook breder peilt naar de beleving van ouders.

2.8 Ondersteunende gesprekken

In buurtgerichte kinderdagverblijven zijn een aantal gezinnen terug te vinden die met ernstige moeilijkheden kampen. Ook deze ouders moeten met hun vragen en problemen makkelijk terechtkunnen in het kinderdagverblijf. Zij zullen zich in de eerste plaats richten tot de vertrouwde begeleider.

Het ondersteunen van ouders ervaren begeleiders overigens als een belangrijk aspect van hun werking, waaruit ze ook veel voldoening halen:

- *"Je bent meer dan een opvang voor het kind, je kan ouders helpen met belangrijke dingen in hun leven."*
- *"Door onze hulp aan de ouders kon het kind thuisblijven en werd het niet geplaatst in een instelling."*
- *"Je helpt ouders al eens met papieren invullen, telefoneren naar een huisbaas, een adres doorgeven, ... en je krijgt hiervoor zeer veel dankbaarheid terug."*

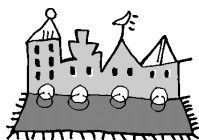
Wanneer de problemen de kennis of de draagkracht van de begeleider overstijgen, verwijst hij of zij de ouders best door naar de verantwoordelijke.

Bij bepaalde problemen kunt u als verantwoordelijke de hulp inroepen van andere organisaties. Vooral nieuwe buurtbewoners, vaak anderstaligen of illegalen, vinden zelf niet de weg naar de organisaties die aangepaste hulp kunnen bieden. Het kinderdagverblijf kan op dit vlak een belangrijke doorverwijsfunctie vervullen: het maken van afspraken met de organisaties en het vergezellen van de ouders bij het eerste contact. De praktijk leert dat het kinderdagverblijf na een tijdje immers een laagdrempelige dienst wordt, waar ouders makkelijker met vragen terechtkunnen.

In de loop van het project in Gent zagen we dat er een intense samenwerking is gegroeid tussen de kinderdagverblijven en organisaties zoals wijkgezondheidscentra, buurtcentra, het OCMW, job- en huisvestingsdiensten, justitiehuisen, opleidingscentra, ...

Ook wanneer de hulpverlening door de bevoegde organisaties op gang is gekomen volgt u als verantwoordelijke best het probleem verder op, zodat ouders zich blijvend ondersteund voelen. Deze ondersteunende gesprekken met ouders betekenen een belangrijke tijdsinvestering voor de begeleiders en de verantwoordelijke van een kinderdagverblijf. Toch is het enorm belangrijk dat er in de buurtgerichte opvang tijd wordt uitgetrokken om naar de verhalen van ouders te luisteren, hen te ondersteunen en samen naar oplossingen te zoeken.

De problemen waarmee ouders worden geconfronteerd kunnen echter een zware psychische en emotionele belasting vormen voor de teamleden. Bij de aanvang van een project zien we dat vooral op emotionele wijze wordt gereageerd op deze problemen. Dit kan het verder uitbouwen van de partnerrelatie met ouders echter in het gedrang brengen. Via teamoverleg en door interne bijscholing, ook over kansarmoede, kunnen teams evolueren naar een meer professionele betrokkenheid.

Tenslotte willen we in dit kader ook aandacht vragen voor de nood aan meer duidelijkheid en afbakening van de opvoedingsondersteunende rol van kinderdagverblijven. Een aantal sociale organisaties maken gebruik van de kinderopvang bij hun werk op het vlak van gezinsbegeleiding. Zij adviseren ouders om hun kinderen regelmatig naar het kinderdagverblijf te brengen. Aan het kinderdagverblijf wordt ook gevraagd het gezin te volgen, de ouders te begeleiden en vaardigheden aan te leren, en dit te rapporteren aan de gezinsbegeleidingsdienst, zodat een plaatsing van het kind kan worden voorkomen.

De vraag is of deze vorm van opvoedingsondersteuning behoort tot de functie van een kinderdagverblijf. Niet alleen vraagt dit een intensieve tijdsinvestering, kennis en vaardigheden van alle medewerkers, er dreigt ook verwarring te ontstaan over de rol van het kinderdagverblijf als ondersteunende of controlerende instantie voor ouders. Het uitbouwen van een partnerrelatie tussen ouders en kinderdagverblijf op basis van gelijkwaardigheid wordt hierdoor ernstig bemoeilijkt. Het is aangegeven dat deze problematiek ernstig wordt onderzocht, zodat in overleg met sociale organisaties de doelstellingen en limieten van het kinderdagverblijf duidelijk bepaald kunnen worden.

2.9 Ouderparticipatie

1. Activiteiten voor de ouders

De buurtgerichte kinderdagverblijven wensen in de eerste plaats een werking uit te bouwen die nauw aansluit bij de behoeften van de ouders uit de buurt. In dat kader verdient het aanbeveling om een aantal activiteiten te organiseren, die de mogelijkheid bieden om na te gaan wat er bij de ouders leeft. Tijdens die activiteiten krijgen ouders ook de kans om elkaar beter te leren kennen en ervaringen uit te wisselen.

Vaak zijn het informele bijeenkomsten zoals koffienamiddagen, familiedagen, opendeurdagen, ontbijt voor kinderen en ouders, zomercafé,... die op regelmatige tijdstippen plaatsvinden, zodat er een band kan ontstaan met en tussen de ouders.

Zo vertelt een alleenstaande moeder:

- "Op die feestjes heb ik echt het gevoel dat we erbij horen."

Een Somalische vader:

- "Meer feestjes helpen om als man en vader contact te krijgen met al die vrouwen in de crèche."

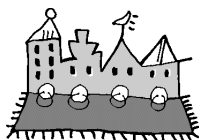
Andere activiteiten kunnen dan weer eerder een informatief karakter hebben. Zo kunt u bijvoorbeeld een paar keer per jaar thema-avonden organiseren, over gezondheid, voeding, zindelijkheid,... U kan hiervoor een specialist als spreker uitnodigen, of misschien ziet u daarbij een rol weggelegd voor uzelf of uw teamleden. Zorg er in ieder geval voor dat u een thema kiest dat meerdere ouders boeit.

2. Ouders actief betrekken bij de werking

In het Gentse project was er van bij de aanvang een groot enthousiasme om ouders actief te betrekken bij de dagelijkse werking. Tijdens teambijeenkomsten werd gezocht naar taken die ouders zouden kunnen opnemen, als ondersteuning van de begeleiders, als extra aanbod voor de kinderen, als ondersteuning van andere ouders.

Een greep uit de mogelijkheden:

- zorgen voor hapjes en versiering bij feesten;
- komen voorlezen, zingen, dansen, muziek maken in de leefgroep;
- mee op stap gaan in de buurt;
- helpen bij de inrichting van de ruimte;
- komen koken met de kinderen;

- kasten en muren schilderen;
- naai- of verstelwerk doen;
- de buitenruimte aanpassen voor de zomer (mogelijkheid om met water te spelen, schaduw voorzien);
- vertalen of tolken voor andere ouders.

Toen de begeleiders werd gevraagd welke activiteiten zij vooral zouden aanraden, bleek niet echt een voorkeur. Een begeleidster vatte het als volgt samen:

- *"Alle initiatieven zijn leerrijk. Je moet ouders blijven uitnodigen op verschillende manieren en tonen dat je ze nodig hebt. Als je ouders betreft in de werking kan het alleen maar beter gaan."*

Ouders geven aan dat deze activiteiten vooral leuk zijn om hun kind met andere kinderen bezig te zien, om andere ouders te leren kennen. Ouders helpen graag mee, en weten zich zo erkend in hun kunnen.

Dit alles heeft een duidelijk effect op de algemene werking, en vooral op de positie van de ouders. Deze laatsten voelen zich samen met de begeleiders thuis in het kinderdagverblijf en zetten zich samen met hen in voor het optimaliseren van de werking.

Een belangrijk aandachtspunt hierbij blijft het bewaken van de betrokkenheid van álle ouders, ongeacht hun sociale of culturele achtergrond. Begeleiders spreken ouders best aan op hun specifieke kennis en kunde, en moeten ouders blijven stimuleren en motiveren om mee te werken.

Enkele concrete tips:

- Eén mogelijkheid is om bij de intake en het eerste evaluatiegesprek samen met de ouders te overlopen welke taken zij kunnen opnemen.
- Een andere mogelijkheid is dit te laten doen door andere ouders, in het kader van het meter- of peterschap.

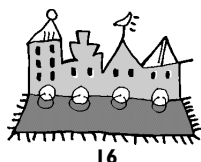
3. Ouders betrekken bij het beleid

Ouders inspraak geven in het beleid van het kinderdagverblijf en hen betrekken bij belangrijke beslissingen, bleek dan weer een moeilijkere stap voor de meeste teams. Vele teamleden, zowel begeleiders als verantwoordelijken, ervoeren lange tijd een gebrek aan inspraak in het beleid en zijn dan ook eerder aarzelend om deze recent verworven inspraak te delen met ouders. Ook de vrees dat het onduidelijk zal worden wie welke bevoegdheden en verantwoordelijkheden heeft, wie welke beslissingen mag nemen, wat behoort tot de autonomie van het kinderdagverblijf en wat niet, speelde hierin een rol.

In het Gentse project gaven de positieve ervaringen met meewerkende ouders de teamleden een stimulans om ouders nog intenser te betrekken bij de werking. Zo ondernamen bepaalde teams bijvoorbeeld voorzichtige pogingen om ouders te laten meewerken aan de kennismakingsbrochure van het kinderdagverblijf.

Daarnaast was er de werkgroep "ouderparticipatie", bestaande uit de verantwoordelijken van een aantal kinderdagverblijven en vertegenwoordigers van de Pedagogische Begeleidingsdienst en het VBJK, die om de 6 weken samenkwam. Die bijeenkomsten zorgden voor een regelmatige uitwisseling, reflectie en bijsturing van de initiatieven op het vlak van ouderparticipatie.

Ook de deelname aan het Grundtvigproject gaf een nieuwe impuls (zie verder).

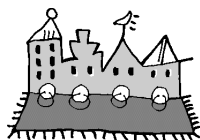

2.10 Europese uitwisseling als inspiratiebron

Onder impuls van het VBJK werd in het kader van een Europees DECET-project (Diversity in Early Childhood Education and Training) een Grundtvig-uitwisselingsprogramma opgezet met als thema "ouderbetrokkenheid en respect voor diversiteit". Trainers uit diverse Europese vormingsorganisaties voor kinderopvang, waaronder ook de Pedagogische Begeleidingsdienst van de Stad Gent, volgden opleidingsprogramma's rond werken met vooroordelen en racisme. Verantwoordelijken, begeleiders en ouders van kinderdagverblijven, waaronder ook de Gentse buurtcrèches, volgden seminars en kwamen via studiebezoeken aan kinderdagverblijven in Lyon, Parijs en Berlijn in contact met nieuwe ideeën en initiatieven.

De deelname van de Gentse buurtcrèches aan dit project gaf hen een extra stimulans om verder te gaan op de ingeslagen weg. Zo waren er de bezoeken aan de Franse 'crèches parentales' of oudercrèches, die een lange ervaring hebben met kinderopvanginitiatieven in samenwerking met ouders uit kansarme wijken. De bezoeken aan deze kinderdagverblijven toonden aan dat het mogelijk was om, ook in kansarme buurten, ouders actief te betrekken bij de werking. Ook de bezoeken aan Berlijnse kinderdagverblijven in de multiculturele wijk Kreuzberg toonden aan dat samenwerken met ouders, ook allochtone ouders, bijzonder inspirerend werkt.

Een waaiër aan nieuwe initiatieven zag sindsdien het licht: ouders en begeleiders volgen samen vorming en richten samen een snoezelruimte in, ouders maken een fotoboek van de werking voor andere ouders, ouders informeren ouders over de studiebezoeken, ouders geven een workshop op een opendeurdag, ouders worden betrokken bij het teamoverleg,...

3 BUURTWERKING

3.1 Belang van een goede buurtwerking

De drempelverlaging die door de buurtgerichte crèches wordt beoogd kan best worden gerealiseerd als ook op buurniveau wordt samengewerkt. De crèche wordt zo niet alleen een trefplaats voor kinderen, maar ook voor ouders. De crèches dragen hierdoor bij tot het verstevigen van het sociale weefsel binnen buurten. Het is daarom belangrijk om buurtorganisaties van bij de aanvang nauw te betrekken bij een project voor buurtgerichte opvang.

De buurtgerichte kinderdagverblijven in Gent zijn gelegen in enkele van de meest kansarme wijken van de stad, gesitueerd in de negentiende eeuwse gordel: de wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham, de wijk Brugse Poort en de Macharius-wijk. Het aantal werklozen, laaggeschoolden, allochtonen en eenoudergezinnen ligt er beduidend hoger dan het stadsgemiddelde. Het stadsbestuur doet ernstige inspanningen om de verkrotting tegen te gaan, de slechte huisvesting te verbeteren en het gebrek aan groene, open ruimte op te vangen. De buurtgerichte kinderdagverblijven passen dan ook binnen een breder maatschappelijk kader en proberen een bescheiden bijdrage te leveren om ouders en jonge kinderen in deze wijken te ondersteunen. Het zijn stuk voor stuk buurten met een grote diversiteit aan bewoners, en die diversiteit moest dan ook tot uiting komen in de crèches.

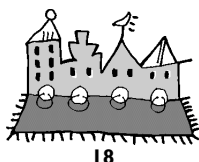
3.2 Stuurgroep met buurtorganisaties

Al voor de start van het Gentse project "buurtgerichte kinderopvang" wist men dat een nauwe samenwerking tussen kinderopvang en buurtorganisaties belangrijk was. Het Stedelijk Integratiecentrum 'De Poort-Beraber', actief in de wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham, lag immers mee aan de basis van het project. Het is dan ook geen toeval dat vooral in deze wijk werd gezocht naar samenwerkingsvormen. Wat hier gebeurde vormde later een inspiratiebron voor de buurtwerking in de andere wijken.

Door een stuurgroep op te zetten met diverse buurtorganisaties die werken met ouders van jonge kinderen (vrouwenwerking, zelforganisaties, preventieve zorgcentra, buurtcentra, scholen,...), kan men de behoeften leren kennen van de bewoners, én kan men tegelijk gebruik maken van de waardevolle kennis en ervaring die deze organisaties hebben opgebouwd in hun samenwerking met de buurtbewoners. Deze buurtorganisaties zijn dan ook geprivilegieerde partners om de werking van een buurtgericht kinderdagverblijf met een kritisch oog te volgen en feedback te geven.

In het Gentse project beantwoordt de stuurgroep van de wijk Sluizeken-Tolhuis-Ham nog steeds aan het vooropgestelde doel. Ondanks de lagere frequentie van samenkomst blijft de stuurgroep noden signaleren, nieuwe evoluties in de wijk aankaarten en feedback geven over wat er volgens de buurtbewoners minder goed loopt in de crèche. Zo werd bijvoorbeeld het gebrek aan samenwerking met een aanpalende kleuterschool en de daarbij horende buitenschoolse opvang gesignaleerd door de stuurgroep.

Het werken met een stuurgroep is vooral zinvol wanneer, behalve de crèche, ook enkele andere buurtorganisaties dit initiatief ondersteunen. Zoniet vormt de organisatie en inhoudelijke invulling van de stuurgroep een te zware belasting voor het kinderdagverblijf. Eventueel kan men er ook voor kiezen om een stuurgroep op te zetten op wijkniveau, waarin alle opvanginitiatieven en buurtorganisaties samen kunnen werken aan een meer buurtgerichte werking van de kinderopvang.

3.3 Werking voorstellen bij buurtorganisaties

Bij de start van een project is het belangrijk om de buurtgerichte kinderopvang bekend te maken bij buurtorganisaties én organisaties betrokken bij de tewerkstelling en opleiding van laaggeschoolden. Dit kan vrij snel resulteren in een goede onderlinge samenwerking. Ouders van jonge kinderen in tewerkstellings- en opleidingsprojecten vinden zo de weg naar de kinderopvang.

Tegelijk confronteert dit de kinderopvang met nieuwe noden en opvangvragen zoals avond-, nacht- en zaterdagopvang, opvang op vakantiedagen, vraag naar een babysit thuis, opvang voor kinderen van drugverslaafde ouders,...

In de praktijk hebben we geconstateerd dat de buurtgerichte kinderdagverblijven het makkelijkst worden gecontacteerd bij nieuwe vragen van nieuwe doelgroepen. Zij staan immers bekend voor hun openheid voor diversiteit in de meest brede zin van het woord. Nu is het zo dat sommige van deze vragen de draagkracht van de buurtgerichte kinderdagverblijven overstijgen. Daarom is het belangrijk dat er nauw wordt samengewerkt met andere kinderdagverblijven en Initiatieven voor Buitenschoolse Opvang.

We onderstrepen hierbij het belang van een gerichte informatiecampagne over de bestaande kinderopvanginitiatieven. Hierbij dient extra zorg te worden besteed aan de specifieke werking van elk kinderdagverblijf, de extra aandacht voor specifieke groepen, het extra aanbod wat openingsuren betreft. Alleen door duidelijke informatie wordt de kinderopvang toegankelijker voor laaggeschoolde, kansarme en allochtone ouders.

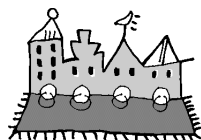
3.4 Concrete samenwerking

Samenwerken aan een concreet project is waarschijnlijk de meest bevredigende en meest efficiënte vorm van samenwerking met buurtorganisaties. Zo werkt het Gentse kinderdagverblijf 't Sleepken mee aan "School van de Hoop", een project dat verschillende scholen, kinderdagverblijven, buurtbewoners en buurtorganisaties samenbrengt om te werken rond het thema onderwijs.

Zo was het kinderdagverblijf actief betrokken bij het zoeken naar ideeën om het imago van de scholen en kinderdagverblijven in de buurt te verbeteren. Dit resulteerde in een eerste fase in het ruimer openstellen van de buitenschoolse opvang voor kleuters die 't Sleepken aanbiedt. Alle kleuters die school lopen binnen de wijk, kunnen er voortaan terecht. Vooral op woensdagnamiddag en tijdens de vakantieperiodes maken nu meer buurtkinderen gebruik van deze opvang.

Kinderdagverblijf 't Kriebelhuis werkt dan weer intens samen met 't Ogenblik, een organisatie die moeders uit de kansengroepen samenbrengt. Tijdens de bijeenkomsten worden hun kinderen opgevangen in het kinderdagverblijf. Daarenboven kan het team een beroep doen op hun kennis en kunde in moeilijke situaties. Dankzij de samenwerking met 't Ogenblik werd het team zich vooral ook bewust van de vele sluimerende en hardnekkige vooroordelen ten opzichte van kansarme ouders.

Ondertussen werden ook opnamecontracten afgesloten met Leerpunt en Kom-Pas, organisaties die lessen Nederlands en inburgeringscursussen organiseren voor anderstalige nieuwkomers. Na de eerste ervaringen in de buurtgerichte crèches werden ook de andere kinderdagverblijven van de Stad Gent betrokken, zodat de kinderen in hun eigen buurt kunnen worden opgevangen.

Door de nauwe samenwerking met sociale organisaties wordt niet enkel de toegankelijkheid voor maatschappelijk zwakke ouders verzekerd, maar komt er ook feedback van organisaties met ervaring en voeling met deze ouders. We houden dan ook een pleidooi voor meer samenwerking met dit soort organisaties, zodat ook de stem van deze ouders duidelijker zou weerklinken in de kinderopvang.

3.5 Deelname aan het buurtleven

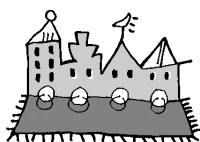
"Mensen stellen vragen en zien dat wij meer doen dan kinderen oppassen en luiers verversen. Door de mond-aan-mond reclame hebben we veel kinderen uit de buurt".

Voor een buurtgericht kinderdagverblijf is het belangrijk om actief deel te nemen aan het buurtleven. Dit kan u doen op verschillende manieren:

- regelmatig informeren van de buurtbewoners over het reilen en zeilen in het kinderdagverblijf via de buurtkrant;
- verspreiden van folders, brochures en affiches van het kinderdagverblijf in de wijk;
- deelnemen aan de wijkfeesten;
- dagelijkse uitstappen in de buurt met kinderen: naar de speeltuin bijvoorbeeld;
- boodschappen doen in de buurtwinkels;
- de werking uitleggen in andere organisaties, bijvoorbeeld aan de hand van foto's of videobeelden;
- aanwezig zijn op de wijkconsultaties van Kind en Gezin,...

Ook de begeleiders ervaren deze activiteiten als een middel om bekendheid en appreciatie te krijgen van de buurt.

Het blijft ook interessant om te onderzoeken hoe wijkbewoners kunnen worden betrokken bij de werking. Hierbij denken we concreet aan de bejaarden uit de buurt, de wijkagent,...

4 MULTIFUNCTIONELE EN MULTICULTURELE OPVANG

4.1 Het inschrijvingsbeleid als sleutel tot multifunctionele opvang

Tot voor kort was er in de meeste kinderdagverblijven amper sprake van een doordacht inschrijvingsbeleid. De inschrijvingen gebeurden in volgorde van aanvraag. Vaak werd een minimale aanwezigheid van vier dagen vereist, omwille van de continuïteit in de relatie met de begeleiders en vanuit organisatorische bekommernissen. Het waren dan ook vooral voltijds werkende ouders met een vooruitziende gezinsplanning die gebruik maakten van de kinderopvang. Lange wachtlijsten belemmerden de toegang voor dringende of onvoorziene opvangaanvragen.

Aangezien het de doelstelling is van de buurtgerichte kinderopvang om ook in te spelen op deze opvangvragen, is een aangepast inschrijvingsbeleid noodzakelijk. Dat beleid moet een antwoord proberen bieden op de uiteenlopende opvangvragen van de ouders uit de buurt (het multifunctionele aspect) en moet ervoor zorgen dat de opgenomen kinderen een weerspiegeling vormen van de sociale en culturele diversiteit in de buurt (het multiculturele aspect).

Bij uw inschrijvingsbeleid houdt u dan ook best rekening met volgende factoren:

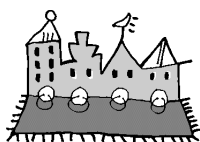
- de buurtfunctie: een vast percentage voorbehouden plaatsen voor buurtbewoners;
- de socioculturele functie: een evenwichtige samenstelling op basis van sociale en culturele achtergrond;
- de multifunctionele functie: een evenwichtige verdeling tussen werkende en niet-werkende ouders, tussen deeltijdse en voltijdse opvang, opvang voor korte periodes en voorbehouden plaatsen voor crisisopvang.

Het uitwerken en in de praktijk brengen van deze inschrijvingspolitiek blijkt een vrij ingewikkelde aanpak, die veel tijd en aandacht vraagt van de verantwoordelijke.

Wanneer bijvoorbeeld bepaalde groepen ouders over- of ondervertegenwoordigd zijn in een kinderdagverblijf, dan zijn acties nodig om een beter evenwicht te bereiken. Wanneer men bijvoorbeeld constateert dat er een te sterke wissel van kinderen is, dan kan het nodig zijn om maatregelen te nemen om dit te beperken, zodat de draagkracht van begeleiders en kinderen niet wordt overschreden.

Bijvoorbeeld kan men een minimale aanwezigheid van twee halve dagen per week gedurende minstens één maand als bijkomende voorwaarde tot opname stellen. Ook het aantal plaatsen voor dringende of crisisopvang worden best beperkt tot één per leefgroep. Om te lange wachtlijsten te vermijden is het dan weer goed om de inschrijvingsperiode te beperken tot bijvoorbeeld negen maanden voor de opnamedatum.

Verder kan het een goed idee zijn om met de ouders opnameovereenkomsten af te sluiten, waarin de rechten en plichten van de ouders duidelijk worden geformuleerd, en waardoor een betere planning en beheersbaarheid van de groepsomvang mogelijk wordt. Tot slot wijzen wij ook nog eens op het belang van samenwerkingsovereenkomsten met sociale organisaties, zodat ook ouders die inburgeringslessen, taallessen of opvoedingsondersteunende cursussen volgen verzekerd zijn van kinderopvang.

Alleen met een bewuste, aangepaste inschrijvingspolitiek kan u een antwoord bieden op de vele, uiteenlopende opvangvragen van de buurtbewoners. Als gevolg van een dergelijke politiek kunnen en zullen ook allochtone en kansarme ouders evenredig gebruik maken van de kinderopvang.

4.2 Van multiculturele opvang naar respect voor diversiteit

Van bij de start van het Gentse project was het uitbouwen van een multiculturele werking een belangrijk aandachtspunt, gezien de grote culturele diversiteit van de bewoners in de betrokken buurten. De gelijkwaardigheid van de verschillende culturen en de verrijking van het multicultureel samenwerken vormden hierbij de uitgangspunten.

In de loop van het project werd de multiculturele werking nog verruimd, ondermeer door de bijeenkomsten van het DECET-project "Respect voor diversiteit". Concentreerde de aandacht zich oorspronkelijk vooral op respect voor 'ethnische' culturen, dan werd deze in de loop van het project uitgebreid naar respect voor diversiteit in de thuiscultuur.

De samenwerking met ouders, als eerste opvoeders van het kind en als belangrijke informatiebron over de thuiscultuur, werd al snel een essentieel onderdeel van dit respect voor diversiteit. Maar ook een bewustwording van de eigen vooroordelen van elk teamlid en een gerichte aanpak van een opvoeding zonder vooroordelen bleken noodzakelijke voorwaarden.

1. Diversiteit binnen het team

Een grote diversiteit in de samenstelling van het team op het vlak van leeftijd, geslacht en socioculturele achtergrond, bleek een belangrijke factor bij het uitbouwen van een werking met respect voor diversiteit.

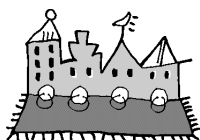
Een allochtone begeleid(st)er kan een belangrijke vertrouwens- en herkenningspersoon zijn voor ouders en kinderen met dezelfde cultuur. Door zijn eigen achtergrond brengt een allochtone begeleider gebruiken, waarden en normen binnen in de dagelijkse werking, en verrijkt hij het team met nieuwe kennis over cultureel gebonden gebruiken. Dit confronteert begeleiders met hun eigen al dan niet bewuste vooroordelen. Zij leren kritisch kijken naar hun eigen cultuur en leren vooroordelen ten opzichte van andere culturen herkennen en overbruggen.

In de praktijk is gebleken dat hetzelfde geldt voor begeleiders met een verleden van kansarmoede, van opvoeding in tehuizen en pleeggezinnen. Ook zij verrijken het team met nieuwe inzichten en met een grotere openheid voor 'anderen'.

Toch stellen we vast dat diversiteit in de samenstelling van het team op zich geen garantie is voor een grotere openheid. Het gebrek aan kennis, maar ook aan nieuwsgierigheid naar wat ons vreemd is, lijkt hiervan aan de basis te liggen. Maar bovenal lijkt het gebrek aan inzicht in onze eigen achtergrond, waarden en normen, oordelen en vooroordelen ons te belemmeren een beter zicht te krijgen op wat anders is en er op een positieve wijze mee om te gaan. We kunnen dus stellen dat een divers samengesteld team wel degelijk een belangrijke meerwaarde kan betekenen, maar dat dit op zich niet volstaat. Het is in ieder geval nodig om, ook binnen divers samengestelde teams, aandacht te besteden aan groepsoverleg en vorming op het vlak van omgaan met diversiteit.

2. Interne vorming, opleiding en begeleiding

Respect voor diversiteit is een aspect waaraan men veel tijd en aandacht moet blijven besteden, zowel in de ondersteuning van individuele medewerkers als op teamniveau. Besprekingen op het team-

overleg kunnen gebeuren aan de hand van concrete vragen of problemen, of aan de hand van oefeningen. Het is in ieder geval de bedoeling dat men de eigen praktijk kritisch bekijkt en waar nodig aanpast. Inspiratie kan men ook halen uit boeken over dit thema (zie literatuurlijst p. 28).

Een mogelijke leidraad vindt men in de DECET-doelstellingen van een opvoeding zonder vooroordelen:

DECET-doelstellingen van een opvoeding zonder vooroordelen

Ouder, kind en teamlid...

- krijgen het gevoel erbij te horen;
- weten elk aspect van hun identiteit erkend;
- kunnen leren van elkaar over culturele grenzen heen;
- kunnen als actieve burger participeren;
- bestrijden actief vooroordelen door een open communicatie;
- werken samen om structurele vormen van discriminatie te bestrijden.

Individuele medewerkers moeten worden gestimuleerd om deel te nemen aan bijscholingen zodat ze hun eigen functioneren kunnen verbeteren en nieuwe ideeën kunnen aanbrengen in het team.

Net zoals bij ieder opstartend project, kan het een goed idee zijn om te zorgen voor ondersteuning van begeleiders en verantwoordelijken door middel van supervisie. Regelmatig overleg met externe deskundigen en het uitwisselen van praktijkervaringen met andere betrokkenen, plaatsen het project immers in een ruimer perspectief en geven de medewerkers een extra stimulans.

3. Diversiteit op het niveau van de ouderwerking

Bij de start van een project gericht op een multiculturele werking, bestaat het gevaar dat men terecht komt in een soort toerisme of exotisme, dat weinig te maken heeft met respect voor ouders en hun leefwereld. Een nauwe samenwerking met ouders is absoluut noodzakelijk om een werking met respect voor diversiteit vorm te geven.

Wanneer ouders worden bevraagd over hun visie op werken met diversiteit blijkt vooral de eigen levenservaring een belangrijke rol te spelen. Zo vertelt een Ghanese vader een schrijnend verhaal over zijn zoon van negen, die perfect Nederlandstalig is, naar de Vlaamse televisie kijkt, maar er toch niet bijhoort op school:

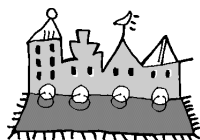
- *"Hij verloochent zijn eigen cultuur, en de cultuur waar hij wil toe behoren moet hem niet. Zo is hij nergens thuis."*

Deze vader vindt aandacht voor diversiteit dan ook belangrijk. Vooral het grote aantal verschillende nationaliteiten wordt door hem als positief ervaren. Volgens deze vader wordt er in de scholen onvoldoende aandacht besteed aan discriminatie en racisme. Ook voor vele autochtone ouders is werken rond diversiteit belangrijk. Zij ervaren dit als een bijkomend positief aspect van de werking:

- *"De crèche is de ideale gelegenheid om met verschillende culturen in contact te komen. Dit geldt niet enkel voor mijn kind, maar ook voor mezelf."*
- *"Leren omgaan met verschillen, anderen als 'gelijken' beschouwen, is een goede voorbereiding op de toekomstige maatschappij."*

4. Omgaan met meertaligheid

Wanneer men in een kinderdagverblijf te maken krijgt met allochtone ouders die het Nederlands niet of onvoldoende beheersen, dan is communiceren niet altijd evident. Zowel de mondelinge als de schriftelijke informatie-uitwisseling met ouders zal nochtans vaak in de thuistaal van de ouders gebeuren, ofwel omdat het niet anders kan voor een goed gesprek, ofwel omdat men van meertalig-

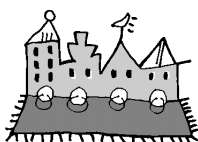
heid een bewuste aanpak maakt. De aanwezigheid van meertalige allochtone en autochtone medewerkers vormt dan ook een belangrijk pluspunt.

De opvoeding van anderstalige kinderen wordt al te vaak gezien als een handicap of een probleem, en niet als een rijkdom. Daarmee bedoelen we dat de nadruk ligt op wat het kind (en de ouder) niét kunnen, in plaats van gebruik te maken van de rijkdom aan talenkennis die er wel is. Bij het werken met meertaligheid in de opvang wordt de thuistaal van het kind door de begeleider gebruikt op emotioneel moeilijke momenten (afscheid nemen, slapen gaan, ruzie, verlies speelgoed,...) en wanneer dit het kind helpt om het Nederlands te begrijpen. Belangrijk is om ook de ouders hier nauw bij te betrekken. Niet alleen omdat zij bepalend zijn voor het taalgebruik van hun kind, maar ook omdat zij ondersteuning kunnen bieden bij het gebruik van de thuistaal. Zo gebruikt een Gents kinderdagverblijf bij het inslapen van een kind een cassette met een slaapliedje in de thuistaal. Voor een Somalisch kindje was een ingezongen cassette door de moeder een belangrijke troost bij de eerste weken in het kinderdagverblijf.

Daarnaast moet elke taaluiting van het kind, ook in zijn thuistaal, positief worden ondersteund. De begeleider herhaalt in het Nederlands. Belangrijk is hier ook aan te geven dat een taalrijke omgeving en interactie de basis vormen voor een goede taalstimulering en dat de thuistaal hierin een plaats verdient. Daarom is het belangrijk om de diverse talen zichtbaar, hoorbaar en verstaanbaar te maken voor iedereen.

Enkele concrete tips:

- Aarzel niet om een beroep te doen op de ouders om te vertalen voor andere ouders. Zij zullen graag helpen.
- Het kan ook helpen om woordenlijsten aan te leggen met de meest gebruikte woorden in verschillende talen.
- Ook het gebruik van foto's of tekeningen kan soms wonderen doen.

5 KWALITATIEVE OPVANG

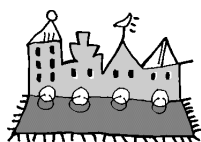
Bij de start van het project in Gent werd geen extra aandacht besteed aan de algemene kwalitatieve uitbouw van de werking. Enkele teamleden beschikten over een ruime praktijkervaring in de kinderopvang, anderen getuigden van een grote motivatie voor het project. Dit leek een meer dan voldoende garantie voor een kwaliteitsvolle werking. Tijdens het eerste jaar werd vooral gewerkt aan het afstemmen van de werking op de opvoedingsgewoonten van thuis.

Het weinig optimale verloop van de dagelijkse opvang in het begin van het project werd toegeschreven aan de snelle groei van de opvangcapaciteit, de nieuwe verticale groepsindeling, het aantrekken van nieuwe medewerkers en het inrichten van nieuwe leefgroepen.

Pas tijdens het tweede werkjaar werd, na veel overleg over vaak praktische vragen van de begeleiders, en door observaties, duidelijk dat er nood was aan ondersteuning, vorming en teamoverleg om een kwalitatieve opvang uit te bouwen.

Sindsdien vormt de kwaliteit van de opvang een belangrijk aandachtspunt. Dit gebeurt via bijscholing en aan de hand van regelmatige interne begeleiding op leefgroepniveau. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van de zelfevaluatie-instrumenten van Kind en Gezin. Begeleiders en verantwoordelijke lichten de bestaande werking door aan de hand van observaties en zoeken in overleg naar mogelijke actiepunten om de werking te optimaliseren. Daarnaast wordt op regelmatige basis, aan de hand van observaties, de ontwikkeling van individuele kinderen besproken.

Vorming en interne begeleiding in verband met kwalitatieve opvang zijn essentieel voor de werking van ieder kinderdagverblijf. Ze bieden de mogelijkheid om ook nieuwe medewerkers op een systematische wijze te betrekken bij de verdere uitbouw van de werking. De ervaringen uit de buurtgerichte kinderdagverblijven worden nu gebruikt als basis voor de bijscholing "Werken in team aan kwaliteit" voor verantwoordelijken.

6 TEWERKSTELLING

Het Gentse project stelde in de kinderdagverblijven een aantal laaggeschoolde vrouwen tewerk, op vraag van organisaties en jobdiensten op zoek naar een stageplaats of een eerste werkervaring voor hun cliënten. Zo worden, in samenwerking met Kom-Pas, twee allochtone laaggeschoolde vrouwen gedurende drie jaar tewerkgesteld in de opvang van de kinderen van anderstalige nieuwkomers. Deze medewerksters werken onder de supervisie van een gediplomeerde begeleidster mee in een leefgroep.

De combinatie van een tewerkstellingsproject en de uitbouw van een kwaliteitsvolle, buurtgerichte kinderopvang betekent een meerwaarde op vele vlakken. De buurtgerichte kinderopvang is een laagdrempelig initiatief voor laaggeschoolden met tal van mogelijkheden voor zinvolle tewerkstelling (huishoudhulp, klusjesdienst,...) of opleiding in de vorm van deeltijds leren/deeltijds werken (ervaringsdeskundige kansarmoede, opvoeder, medewerker buitenschoolse opvang,...).

Een paar getuigenissen:

- *"Dit is een job waar ik fier op ben; het is de beste job die ik ooit heb gehad."*
- *"Ik voel me belangrijk, zeker als ouders naar me vragen."*

Binnen de kinderopvang kunnen deze laaggeschoolde medewerkers, waaronder ook allochtonen, een belangrijke rol vervullen als ervaringsdeskundigen bij de communicatie met ouders en het uitbouwen van een partnerrelatie met hen. Zij begrijpen immers beter de leefwereld van de kinderen en kunnen hun gediplomeerde collega's informeren over waarden en normen uit hun eigen culturele achtergrond.

In de samenwerking tussen geschoolde en ongeschoolde medewerkers wordt het team geconfronteerd met problemen en gevoeligheden van laaggeschoolde collega's en met wederzijdse oordelen en vooroordelen. Via intern overleg wordt geprobeerd om deze problemen te overbruggen. Ook geven de begeleiders zelf aan dat het werken in een buurtgerichte crèche hun vooroordelen ten opzichte van allochtone en kansarme ouders sterk wijzigde.

Ook het coachen en begeleiden van laaggeschoolde collega's vraagt van de begeleiders bijzondere vaardigheden. Een positieve en een negatieve ervaring van een hulpbegeleidster:

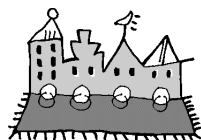
- *"Ik vind het geen probleem dat de begeleidster me corrigeert in mijn werk met de kinderen. Ze doet dit op een heel professionele en vriendelijke manier. Ze legt goed uit waarom ze doet wat ze doet."*
- *"Eén begeleidster gaf me het gevoel minderwaardig te zijn omdat ik het diploma kindzorg niet had. Het ergste vond ik dat ze tussenkwam wanneer ik iets aan het uitleggen was tegen een ouder."*

Een degelijke begeleiding en ondersteuning van deze medewerkers is meer dan noodzakelijk. Niet enkel door de begeleider aan wie ze worden gekoppeld, maar ook voor u als verantwoordelijke is op dit vlak een bijzondere taak weggelegd.

De ervaring leert trouwens dat er niet enkel begeleiding nodig is in verband met de dagelijkse werking, het omgaan met kinderen en ouders en het samenwerken met collega's. Ook wat de persoonlijke leef- en werkervaring betreft dient voldoende ondersteuning te worden geboden. Een hulpbegeleidster vat samen:

- *"Als ik het al eens moeilijk had thuis kon ik steeds bij de poetsvrouw terecht. Een van de begeleidsters kon goed naar me luisteren, en met vragen over het werk kon ik terecht bij de verantwoordelijke."*

Het verdient hoe dan ook aanbeveling om de initiatieven voor buurtgerichte kinderopvang meer kenbaar te maken bij organisaties die zich bezighouden met tewerkstelling, en samenwerkingsverbanden met deze organisaties uit te bouwen.

7 CONCLUSIE

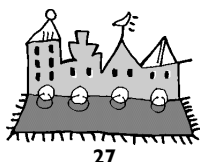
Met het Gentse project "buurtgerichte kinderopvang" heeft men geprobeerd een antwoord te bieden op de opvangvragen van ouders die vaak niet terechtkunnen in de reguliere opvang. In de loop van het project werd duidelijk dat dit niet enkel geldt voor ouders met een atypische opvangvraag (korte dagopvang, korte periode, crisisopvang,...), maar dat ook allochtone of kansarme ouders moeilijk de weg naar de kinderdagverblijven vinden.

De ervaringen uit het project steunen ons in de overtuiging dat kinderopvang een belangrijke bijdrage levert aan het welzijn van alle kinderen en ouders. De opvoeding van jonge kinderen is niet uitsluitend een taak voor ouders of familie, het is ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid.

De ervaring met dit project en de gesprekken met de betrokkenen toonden ons het belang van volgende aspecten bij de uitbouw van een buurtgerichte werking:

- een gericht en sociaal inschrijvingsbeleid versterkt de sleutelrol die kinderopvang kan bieden aan maatschappelijk zwakkere groepen;
- door het uitbouwen van samenwerkingsovereenkomsten met buurtorganisaties kan het opvangaanbod worden afgestemd op de vraag;
- door de samenwerking met ouders worden ouders en kinderdagverblijf partners in de opvoeding van het kind;
- het is belangrijk om ouders te stimuleren tot een actieve betrokkenheid binnen het kinderdagverblijf;
- het is belangrijk om teams samen te stellen met een zo groot mogelijke diversiteit;
- kinderopvang moet worden opengesteld voor stages of tewerkstelling van niet-gediplomeerde medewerkers;
- bij het ontwikkelen van een pedagogisch en sociaal project moet de nadruk liggen op opvoeden zonder vooroordelen;
- samenwerkingsverbanden met andere kinderdagverblijven en organisaties in binnen- en buitenland bieden ondersteuning en zetten aan tot reflectie;
- het is noodzakelijk om bijscholingen te organiseren over de nieuwe thema's in de kinderopvang: samenwerking met ouders, respect voor diversiteit, opvoeden zonder vooroordelen;
- via het uitwerken van samenwerkingsverbanden met opleidingscentra en scholen kunnen de nieuwe taken van de kinderopvang worden geïntegreerd in de opleiding.

Een sterke motivatie van het voltallige team is een essentiële voorwaarde voor het welslagen van deze buurtgerichte werking. De medewerkers zijn immers noch door hun opleiding, noch door hun werk in de reguliere kinderopvang voorbereid op deze nieuwe problematiek. Uit de bevraging van de teamleden bleek het vooral belangrijk dat zij konden werken met een gemeenschappelijke visie en gemeenschappelijke doelstellingen. Deze bieden de medewerkers een houvast bij de dagelijkse werking.

8 MEER INFORMATIE NODIG?

Boudry, C. & Vandenbroeck, M. (2001) Spiegeltje, spiegeltje. Een werkboek voor de kinderopvang over identiteit en respect. Amsterdam, SWP.

Van Keulen, A. (2003) Ik ben ik en jij bent jij. Amsterdam, SWP.

Van Keulen, A., red. (2004) Jonge kinderen discrimineren niet. Omgaan met diversiteit in kindercentra en op school. Amsterdam, SWP.

Vandenbroeck, M. (2002) Familie. Een vormingspakket om te praten over gezinnen. Gent, VBJK-DECET.

Vandenbroeck, M. (1999) De blik van de Yeti. Over het opvoeden van jonge kinderen tot zelfbewustzijn en verbondenheid. Amsterdam, SWP.

Peeters, J. en Boudry, C. (2003) Wiegelied voor Hamza. Kinderopvang als ontmoetingsplaats. Gent, VBJK-DECET.

www.decet.org

Pedagogische Begeleidingsdienst Stad Gent

Jubileumlaan 215b
9000 Gent:
Tel: 09/235.09.40
<http://onderwijs.gent.be/pbd>

Kind en Gezin

Hallepoortlaan 27
1060 Brussel
Tel: 02 533 12 11
www.kindengezin.be

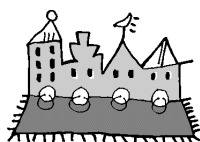
Voor didactisch materiaal:

VBJK

Raas Van Gaverestraat 67a
9000 Gent
Tel: 09 232 47 35
info@vbjk.be
www.vbjk.be

Voor vorming:

Vormingscentrum Opvoeding en Kinderopvang (VCOK)
Raas Van Gaverestraat 67a
9000 Gent
Tel.: 09 232 47 36
info@vcok.be
www.vcok.be

VBJK

Raas Van Gaverestraat 67a

9000 Gent

Tel. 09 232 47 35

info@vbjk.be • www.vbjk.be

in samenwerking met

Pedagogische Begeleidingsdienst Stad Gent

Kind en Gezin

Kinderdagverblijven:

't Kriebelhuis

't Sleepken

't Sloeberken